

هر کسی که در خانه شما حضور دارد باید بداند هنگام وقوع زلزله چه اقدامی انجام دهد حتی اگر شما موقع وقوع حادثه آنجا نباشید.

می‌خوانیم، پشتوانه حدیثی و روایی و تاریخی داریم. پیشینه‌ها می‌کنم دوستانی که شاید احیاناً دایه دلسوزتر از مادر می‌شوند کتاب درس‌های عاشورای رهبری را توری کنند. متأسفانه گاهی در این میان سوءداشت‌ها و تنگ‌نظری‌ها این موج را ایجاد می‌کند.

• یکی از توصیه‌های رهبر انقلاب و مراجع تقلید در شیوه عزاداری، بهره‌مندی از واژگان و القاب صحیح و دوری از بیان کلمات و مضامین ناصحیح است، به نظر می‌رسد در یزد به این نکته توجه بسیاری می‌شود.

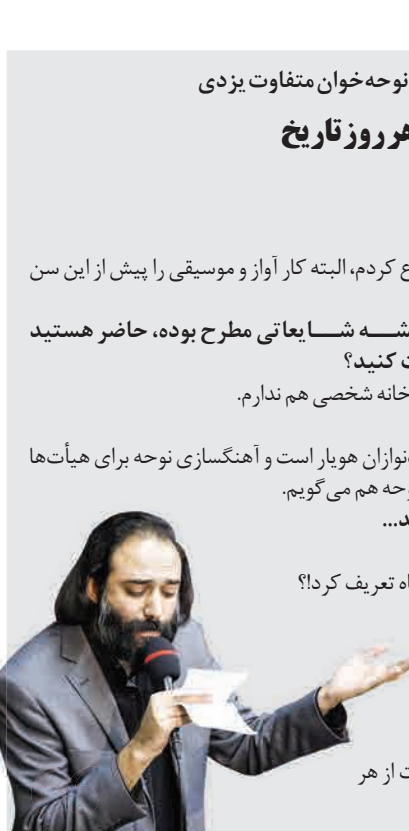
بله. در کشور شیوه‌های مختلف عزاداری وجود دارد. در یزد عزاداری به شکل خاص خود برگزار می‌شود، ما در این شیوه به آهنگسازی توجه بیشتری می‌کنیم؛ متأسفانه این شیوه عزاداری‌ها که مورد انتقاد هم قرار گرفته، بیشتر در هیأت‌های جدیدالتاسیس دیده می‌شود که ما آن را درست یا غلط شیوه تهرانی می‌نامیم. ما در یزد به غیر از ملودی‌های بدیع و بدون تکرار و نوآوری در فرم، ادبیات فاخر عاشورایی داریم که زبانزد کشور است!

• مورد بازخواست هم قرار گرفته‌اید؟

بله. باید عرض کنم همیشه یک حرکت نوگرایانه مخصوصاً در هنر و آن هم در بستر مذهب در نگاه آنان که از هنر بی‌بهره‌اند و نگاهی بسته دارند، با کج فهمی و مخالفت مواجه می‌شود و ما هم از این قاعده مستثنی نبودیم، اما در جلساتی که با آقایان داشتیم و شعرها را توضیح دادیم، همه به این نتیجه رسیدند که ما هیچ غرضی نداشتیم و این مطلب را سابقه ما هم مهر تأیید می‌زد. البته تنگ‌نظری‌ها باعث مانع‌تراشی‌ها در روند کار هیأت شد و امروز متأسفانه همین نگاه بزم‌عمود خود دلسوزانه، اما در حقیقت ناآگاهانه در کار هیأت کوچک بیوک اختلال ایجاد کرد و امنای هیأت راهی جز استعفا ندیدند و قهراً نوحه‌خوانی بنده هم در این هیأت حداقل برای امسال پایان پذیرفت. لازم به ذکر است که مسئولان مربوطه با ما برخوردی بسیار دوستانه و کارشناسانه داشته‌اند و در یاری ما از هیچ کمکی فروگذار نکردند که جای تقدیر و تشکر دارد.

• در مورد الله‌الله حرف بزنیم...

من سال ۹۳ کار الله‌الله را به آهنگسازی و همخوانی آقای سرور رحمانی و شعر آقای محمدعلی کریمی اجرا کردم. اما سال بعد یعنی سال ۹۴ کار الله‌الله از صدای آمریکا پخش شد و پس از این پخش بود که قضاوت‌ها بالا گرفت و گفتند حتماً حرفی ضد نظام مطرح شده که این شبکه آن را پخش کرده؛ در صورتی که برخلاف تمام نوحه‌هایی که تا آن روز خوانده شده بود، این نوحه خدا را مخاطب قرار داده و از صلح و دوستی و عشق و پایان جنگ و خونریزی و در نهایت امام زمان (عج) سخن داشت. اما مورد بی‌مهری برخی افراد قرار گرفت و جالب اینکه در مقابل مورد استقبال قاطبه مردم شهر و کشورمان و همین‌طور هم‌میهنان خارج از کشور که بعضاً صبغه‌ای دینی نداشتند، قرار گرفت و این مقبولیت هنوز هم ادامه دارد. به نظر من نوحه باید این فراگیری و جامعیت مفهوم را داشته باشد تا مرز دل‌ها را بیامیاند و مردم را به محبت و یکدلی دعوت کند و این یعنی حرکتی اهل بیته.

سه نکته در مورد هیأت‌های مذهبی شهر یزد
۱ هیأت کوچک بیوک یکی از قدیمی‌ترین هیأت‌های شهر یزد است. هیأتی در محله قدیمی کوچک بیوک. نام این محله برگرفته از نام یکی از بزرگان یزد به نام «بیوک» است. با توجه به گزارش‌های مورخان محلی یزد احتمالاً این محله در قرن هشتم تشکیل شده است.
۲ شیوه‌سوگاری هم در شهر منحصر به فرد است. نخل برداری و سبک خاص نوحه‌خوانی و سینه‌زنی عزاداران یزدی از جمله آیین‌ها و ویژگی‌های هیأت‌های یزدی است؛ جایی که مرحوم حجت‌الاسلام «محمد تقی فلسفی» به آن لقب «حسینیه ایران» داده بود.
۳ سال ۱۳۹۳ در پیامی رهبر معظم انقلاب از یکی از هیأت‌های شهر یزد یعنی «باغ گندم» به دلیل نحوه و شیوه عزاداری تقدیر کردند. مقام معظم رهبری این هیأت را «هم به لحاظ سینه‌زنی، هم از لحاظ مداحی و هم از لحاظ دعاهای که کردید» خیلی خوب توصیف کرده‌اند آنان تشکر کردند. پیامی که سبب شد نام این هیأت بیش از پیش در گزارش‌های رسانه‌ای و گفت‌وگوها به چشم بیاید و به عنوان هیأتی شاخص و ممتاز معرفی شود.

• پس هشتگ مداح اصلاح طلب را قبول ندارید؟

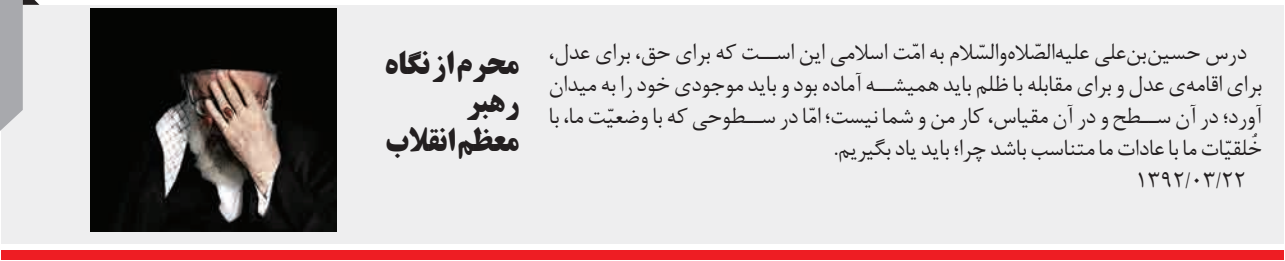
اگر بگویند محسن زاده اصلاح طلب است، می‌گویم بله، مگر می‌شود انسان باشی و اهل اصلاح و صلح و صلاح نباشی و اگر هم بگویند اصولگراست باز هم می‌گویم بله، چرا که مبنای اندیشه دینی ما دارای اصل و اصالت است، بنده فارغ از تعاریف امروز یک اصولگرایی اصلاح طلب هستیم. اما ببینید، وقتی حرفی گفته می‌شود آن هم از جنس هنر و با اقبال مردم مواجه می‌شود، همه آن را در تقسیم‌بندی‌های زمانی خود قرار می‌دهند. شاید اگر همان حرف را ۳۰ سال پیش می‌گفتید در جناح دیگری قرار می‌گرفتید. اگر ما جریان سیاسی کشور را به چپ و راست تبدیل کنیم، هر دو جناح دوست دارند تمام آواز هنری و مذهبی را متعلق به خودشان بنامند، چون فکر می‌کنند تمام حق نزد آنهاست و این داستان همیشه تاریخ است. ولی حرف ما فارغ از مسائل روزمان نیست، ما نوحه در بستر زمانی خودمان می‌خوانیم و دوست داریم از حقیقت بگوییم و در آن حرف دل مردم را هم بزنیم، چون برای مردم می‌خوانیم. شعر ما هم برگرفته از پیام‌های مکتب عاشوراست.

• مداح منتقد، این یکی دیگر از هشتک‌ها در معرفی شما بود!

منی دانستم منظور از منتقد در اینجا چیست! چون نقد، بالذات باید نیتی سازنده داشته باشد، تا اگر نقصی هم هست، برطرف کند و این مقبول و ممدوح است. اما با نیت تخریب دیگر نقد نیست و نامی دیگر دارد. مضامین نوحه‌ها اگر اشاره‌ای به مسائل روز دارد، همه از سر دلسوزی و نیاز انسان امروز به جامعه‌ای متعالی و فارغ از هر گونه دشمنی است. دین و تمام مبلغان دینی در هر لباس آرزویشان نیل به مدینه فاضله است.

• این عناوین با توجه به مضامین اشعاری است که می‌خوانید...

مخالقم، ما برای تمام خطاهای شعری که

معظم انقلاب رهبر محرم از نگاه

درس حسین بن علی علیه‌السلام به امت اسلامی این است که برای حق، برای عدل، برای اقامه‌ی عدل و برای مقابله با ظلم باید همیشه آماده بود و باید موجودی خود را به میدان آورد؛ در آن سطح و در آن مقیاس، کار من و شما نیست؛ اما در سطوحی که با وضعیت ما، با خلقتات ما با عادات ما متناسب باشد چرا باید یاد بگیریم.
۱۳۹۲/۰۳/۲۲

خاص و باشکوه مثل کوچه بیوک یزد

ناگفته‌های مصطفی محسن زاده نوحه‌خوان یزدی از هیأت متفاوت شهر و باز خور نوحه‌خوانی هایش

◀ مابرای تمام خطاهای شعری که می‌خوانیم، پشتوانه حدیثی و روایی و تاریخی داریم و حتی نظر مقام معظم رهبری در این موارد مؤید شعرهای ما است
◀ حرف ما فارغ از مسائل روزمان نیست، ما نوحه می‌خوانیم در بستر زمانی خودمان؛ حرف دل مردم را می‌زنیم
◀ ما بلندگوهای مکتب عاشورا هستیم، ما پیامرسانان این واقعه هستیم، باید بدانیم از این بلندگو چه حرفی را بایستی زد

تبدیل کردند. تفاوت در مضامین شعری باعث شده عده‌ای این شکل از نوحه‌سرای را کنایه‌ای سیاسی تلقی کنند. اما این تمام ماجرای کوچه بیوک و نوحه «الله‌الله» نیست. سال ۹۴ این نوحه در رسانه‌های مختلف نیز بازنشر و با این اتفاق قضاوت‌ها و حساسیت‌ها نسبت به این هیأت و این نوحه‌خوانی بیشتر از گذشته می‌شود. حالا دیگر این تکه فیلم کوتاه وجه مشترک بسیاری از صفحات شبکه‌های اجتماعی در ایام محرم است؛ یک وجه مشترک با قضاوت‌های متفاوت. دیگر قضاوت‌کننده‌ها حتی در مواردی دو نوحه‌خوان این اثر و متولیان هیأت کوچه بیوک را با عناوینی همچون مداح منتقد نظام و هیأت سیاسی مورد اتهام قرار می‌دهند و شایعات و شنیده‌هایی درباره حاشیه‌های اشعار متفاوت و گاهی کنایه‌دار خوانده شده در مراسم عزاداری کوچه بیوک مطرح می‌کنند. اتهامات و شایعاتی که برای متولیان هیأت کوچه بیوک در دسر ساز هم شده، اما اصل ماجرا چیز دیگری است، بی‌شک بهترین مفسر این اثر؛ «مصطفی محسن زاده». یکی از نوحه‌خوان‌های این اثر است. او در گفت‌وگو خود با «شهر وند» درباره شایعاتی که در فضاهای مجازی درباره آنان و نوحه‌های متفاوتشان وجود دارد، به ما پاسخ داده است.

حسام خراسانی | یزد چهار هیأت بنام دارد که بچه هیأتی‌ها هر چهار هیأت را خوب می‌شناسند: «باغ گندم»، «بعثت»، «شیخ داد» و «کوچه بیوک». چهار هیأتی که برای نوحه‌خوانی از ملودی غیر تکراری و تا حدی برای خوانش از ردیف آوازی ایرانی بهره می‌برند. «الله‌الله» هم نام نوحه‌ای از هیأت عزاداری کوچه بیوک یزد است که فیلم آن بارها در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی منتشر شده و مورد توجه قرار گرفته است. در این تکه فیلم دو نوحه‌خوان یزدی در میان هیأتی بزرگ با یکدیگر هم‌آوا می‌خوانند: «الله‌الله، فریاد از جور زمان / الله‌الله، فریاد از اهرمان»، «الله‌الله که صبح فتح و ظفر / الله‌الله کی می‌آید پایان رنج بشر». این اثر که سال ۹۳ منتشر شد، پس از پرداختن به واقعه عاشورا و مفاهیمی همچون امید و راهی، بشارت ظهور منجی را می‌دهد. لغات و مضامین به کار برده در اثر متفاوت با اشعار رایجی است که اغلب در مراسم سوگاری ماه محرم خوانده می‌شود، به همین دلیل هم بازنشر این اثر با قضاوت‌های بسیاری از سوی کاربران فضای مجازی همراه شد. کاربران با هشتک‌هایی همچون «نوحه‌خوانی متفاوت یزدی‌ها» «نوحه سیاسی» و «مداحی متفاوت»، الله‌الله را به یکی از داغ‌ترین کلیدواژه‌های محرم

بله، در یزد بین نوحه‌خوان و مداح تفاوتی اساسی وجود دارد و دو تخصص مجزا است. مداح: با آن پیشینه‌ای که می‌شناسید روضه می‌خواند و روایتگر تاریخ زندگی اهل بیت است و گاهی نوحه هم چاشنی کار او است. اما نوحه‌خوان مانند یک تصنیف‌خوان اثری ملودیک را که دارای ضرباهنگ مشخص و مضامینی شاعرانه است، با فرمی بدیع همراه با جمعیتی هم‌نوا به اجرا درمی‌آورد.

• به عقیده شما در نوحه‌خوانی‌ها بر چه موضوعاتی باید تأکید شود؟

باید دید امام حسین (ع) یا امام زمان (ع) اگر امروز در میان ما بودند، چه می‌گفتند. باور ما بر این است که واقعه کربلا و خطبه‌های حضرت زینب(س) و امام سجاد(ع) هیچ‌گاه تازگی خود را از دست نمی‌دهد. هنر هم این است که ما چگونه این حقایق را بازگو کنیم، تباری جامعه امروزمان کاربردی داشته باشد. وقتی به داستان عاشورا نگاه می‌کنیم، در آن پیام‌هایی بین المللی بارز است و نه تنها برای جامعه آن روز و مسلمانان، بلکه برای همه دوران‌ها و همه انسان‌هاست، پیام‌هایی مانند یادآوری کرامت انسان، امر به معروف و نهی از منکر، حرکت برای حق، زیر بار ظلم نرفتن، مبارزه با جهل و در نهایت بیداری انسان. این مضامین را باید در عزاداری‌ها گفت، من وقتی امروز می‌خواهم نوحه‌ای بخوانم، باید بینم مولا و مقتدایمان ابعادالله چه گفتند و چه کردند. ما بلندگوهای مکتب عاشورا هستیم، ما پیامرسانان این واقعه‌ایم، باید بدانیم از این بلندگو چه باید گفت؟ آیا فقط بگوییم امام را در کربلا بابت تشنه شهید کردند؟ شیعیان در بسیاری از هیأت‌ها در ادوار مختلف تاریخ این را گفته‌اند، باید هم گفت، این پیام مظلومیت امام و شهدای کربلاست. اما آیا همین قدر کافی است یا باید بیش از این گفت؟

• «مصطفی محسن زاده» یک نوحه‌خوان متفاوت. این گزاره را قبول دارید؟

به نسبت نوحه‌هایی که امروز عموم هیأت‌ها از لحاظ محتوا اجرا می‌کنند که مضمون آنان سوگ و ماتم است و درون‌مایه‌ای صرفاً عاطفی یا حماسی یا ترکیبی از این دو دارد، بله، اما با توجه به تاریخ شعر شیعی و هدف این حرکت عظیم تاریخی «نه»، چرا که مضامین نوحه‌های ما و برخی از هیأت‌های یزدی، هم‌گام و هم‌صدای هدف اصلی این جریان است.

• صریح‌تر پرسش‌ها مطرح کنیم، چرا دوست دارید متفاوت باشید؟

شیعه در طول تاریخ همیشه در موضع منتقد حکومت قرار گرفته و جانمایه شعر شیعی از آغاز حق طلبی و دادخواهی بوده، شعر شیعی حامل فریاد است؛ فریادی بر سر جور حکام اموی و عباسی و شاعران بزرگ به گفته خودشان: چوبه‌دارشان را با خود حمل می‌کردند (دعبل). نگاهی به شعر دعبل خزاعی و کمیت؛ فریادهای خج‌رن عدی میان خطبه‌های حاکم کوفه و نماینده خلیفه و پاسخ به لاطانات و تحریف حقیقت، مواجهه سخنوران و محبان علی در حضور معاویه، همه و همه الگو و نمونه این مدعاست و متأسفانه امروز آنقدر از این مفاهیم فاصله گرفته‌ایم که نوحه‌مان «متفاوت» انگاشته می‌شود.

• دلیل این نگاه که نوحه باید عاطفی باشد به نظر شما چیست؟

این نگاه در دوره حکومت صفوی با توجه به شرایط آن دوره شکل گرفت. شعر محتشم کاشانی را هم می‌توان سرآغاز چنین نگاهی عنوان کرد، البته نگاه درست و بجایی است که مورد نیاز جامعه هم‌هست، اما کافی نیست.

• تأکیدی بر واژه نوحه‌خوان دارید. تعمدی است؟

نیستم و مسائل سیاسی و جناحی را دنبال نمی‌کنم.